

Disputatio juridica inauguralis de arbitris compromissariis

<https://hdl.handle.net/1874/340687>

12

DISPUTATIO JURIDICA
I N A U G U R A L I S,
D E

ARBITRIS COMPROMISSARIIS,

Q U A M

FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex auctoritate Magnifici Rectoris,

D. JOHANNIS van MUYDEN,

Jur. Utr. Doct., ejusdemque Facultatis in Inclyta Academia
Ultrajectina Professoris Ordinarii,

N E C N O N

*Amplissimi Senatus Academici consensu, & Nobilissima
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

P R O G R A D U D O C T O R A T U S,

Summisque in UTROQUE JURE honoribus, & Privilegiis
rite, ac legitime consequendis.

Eruditorum examini subjicit

P H I L I P P U S K I E N, HAGA-BATAVUS.

Ad diem II. Junij hora locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō Ibc LXXXVII.

*Viris Nobilissimis, Amplissimis, atque Gravissimis
Dominis*

D. JOHANNI KIEN,

Florentissimæ Urbis Almarix Senatori Patri suo, filiali debito, honore, ac amore prosequendo.

D. GUALTERO de LANSCHOT,

J. U. D. quondam Prætori, Consuli, & Senatori ampliff.: civitatis Lugduni Batavorum, ac eo nomine Præfecto deputato ad Cameram Societatis Indiæ Orientalis, quæ est Amstelodami, nunc vero Consiliario & Magistro rationum dominiorum Illustr. & Præpott. Ordinum Hollandiæ Westfrisiæque integerrimo, Avunculo suo Magno.

U T E T

Nobili ac Generoso, Domino

**D. GUILIELMO ab EGMONT
de NYENBURG,**

Senatori ac olim Scabino laudatæ modo urbis Almarix, atque eo nomine ad Nobiliff. & Potent. Collegium, quod præest auditioni rationum Reipublicæ Westfrisiæ & Hollandiæ Borealis Regionis, in Westfrisia & eadem Boreali Hollandiæ Regione, deputato, ac insuper Præfecto aggeri de Schermeer Vigilantissimo atque indefesso, consobrino suo.

N E C N O N

Illustrissima ac Generosissima Excellentia maximeque strenuo Heroi,

D.D. CORNELIO TROMP,

Comiti de Sylisburg, Equiti Ordinis Elephantis, nec non Equiti Baronnetti, ut & Hollandiæ ac Westfrisiæ vice-Archithalasso Generali, &c. &c. Cognato suo

*Se atque Disputationem hanc Inauguralem quam
humillime offert*

PHILIPPUS KIEN, A. & R.

DISPUTATIO JURIDICA

INAUGURALIS,

DE

Arbitris Compromissariis.

CAPUT PRIMUM.

Generali mori Academico satisfactus, materiam de arbitris compromissariis compendiosa disputatione pertractabo, atque omis-
sis ambagibus statim me ad definitionem indagandam accingam. Arbitrator igitur compromissarius ita dicitur a compromisso, in quo partes litigantes poenam compromittere, id est, simul promittere invicem solent, ne a placitis recedatur, describi potest, quod sit
judex libero partium consensu electus, ut lites dirimat. Dicitur, *judex* propter affinitatem, quam habet cum iudice, uti enim verus iudex in bonæ fidei judiciis, nec non arbitrariis arbiter appellatur *l. ult. §. ult. ff. de appell. & l. ult. ff. rem pup. salv.* proinde quod in iis judiciis liberam habeat potestatem æstimandi ex bono & æquo, quantum alterum alteri præstare oporteat §. 30. 31. *Inst. de action. & præterea in l. 9. & 10. ff. qui satisfd. cog. l. 31. C. de appell.* arbitri nomine venit iudex a magistratu delegatus ad probandos fideiussores, testes examinandos, vel ad aliud negotium exequendum *juxta Peres. in Cod. ad tit. de appell. n. 10.* sic quoque nemini mirum sit arbitrum hic iudicem vocari. Dicitur, *libero* ut arbiter distinguatur a iudice, cui partes non ex mera voluntate, ut arbitro sese subjiciunt, sed propter domicilium aliamve fori competentis rationem ex necessitate subsunt, nec non ab arbitro ex necessitate in locum suspecti iudicis recusati a partibus electo cogente magistratu, de quo *l. 16. & ult. C. de judic.* Adjicitur, *consensu partium*, ad differentiam ulteriorem iudicis, quem non facit privatorum consensus *l. 3. C. de*

4 DISPUTATIO JURIDICA

jurisd. sed publica autoritas, unde judicandi munus publicum dicitur *l. 78. ff. de judic. l. ult. §. 14. ff. de mun. & bon.* Verum arbitrorum nostrorum officium privatum nullam autoritatem, quam a partibus in compromisso datam, complectitur, quia privatus in privatum nec imperium, nec potestatem habet. Denique in definitione exprimitur arbitrum ad instar judicis electum esse, *ut lites dirimat*, ex quibus verbis satis colligi potest, hanc arbitrorum speciem longe diversam esse ab iis, qui vulgo arbitratore vocati in actibus extrajudicialibus adhibentur in eum finem, ut tanquam mediatores ac viri boni quascunque res amicabiliter absolvant sine ordine judicii: veluti in contractu locationis si mercedis æstimatio facienda sit, horum autem arbitrio iniquitatem continente itur ad judicium bonæ fidei. *l. 76. seqq. ff. pro socio. l. 25. princ. ff. locat. cond. i. ult. C. de contrah. empt. vend.*

CAPUT SECUNDUM.

Post definitionem perspiciamus breviter, quibus & in quos compromittere liceat; primo dicendum est constituere arbitrum posse quemlibet rei suæ dominum, nisi speciali lege prohibeatur, idque propter animi defectum ut furiosus, cum coram eo non videatur sententia dici *l. 27. §. 5 ff. h. t.* vel ob aliud quodcunque impedimentum, ut servus qui legitimam standi in judicio personam non habens compromittere non potest ob rationem in *l. 3. §. 8. ff. de pecul.* nec non mulier ob intercessionem, quæ tamen in sua causa arbitrum eligere non prohibetur *l. 32. §. 2. ff. h. t.* Præterea aliis obest ætas ut pupillo & minori, pupillus quod sine tutoris autoritate nequeat compromittere neminem latet, cum contra eum compromittendo sese non obligantem *arg. princ. Inst. de auct. tut.* pœnæ exactio non admittatur, nisi fidejussorem dederit *l. 35 ff. h. t.* in minore distinguendum est an curatorem habeat nec ne, priori casu ei non licere arbitrum eligere puto ob *l. 3. C. de integ. rest. min.* ubi minor æquiparatur ei, cui a prætore bonis interdictum est; carens autem curatore minor recte arbitrum eliget, & compromissum tunc valebit, donec minor, læsionem probans intra tempora constituta

stituta in integrum restitutionem impetraverit. *d. l. 3. & 5. C. de integ. rest. min.*

Pro his interveniunt tutores & curatores ex officii necessitate, quantam ii in compromittendo potestatem habeant satis manifeste apparet in *l. 22. C. de adm. tut. tit. C. de præd. & aliis reb. min.* cum ibi mentio fiat de alienatione latissime accepta, quo *compromittere* refertur, hinc facillime colligi potest tutores & curatores compromittere pro suo arbitrio posse de rebus mobilibus, quæ servando servari nequeunt, de rebus autem mobilibus, quæ servando servari possunt, & de immobilibus non aliter, quam accedente prætoris decreto. Postremo Syndici & administratores civitatum compromittendi licentiam habent, dummodo id non de rebus liquidis, ambitiose, nec in fraudem civitatis agant. *arg. l. 2. C. de transact. l. 4. ff. de decret. ab ord. fac. l. 2. §. 2. ff. de adm. rer. ad civit. pertin.* & ad horum exemplum procuratores compromittunt pro privatis, a quibus speciale ad hoc mandatum acceperunt, illis autem, qui generali mandato instructi sunt, tantam potestatem in omnium bonorum administratione denegatam esse satis percipimus ex *arg. l. 60. & 63. ff. de procur. nisi libera universorum negotiorum administratio iis à domino permessa fuerit. arg. l. 58. & 59. ff. de procur. l. 9. §. 4. ff. de acq. rer. dom. §. 42. Inst. de rer. divis & c.*

Arbitri quinam constituantur non multum refert utrum ingenuus an libertus utrum honestus an ignominiosus, utrum pater an filius. *l. 5. & 7. ff. h. t. patria potestate uti in causis publicis sic etiam in arbitrio recipiendo filios. non obfutura, ita ut id extendi queat ad causam patris l. 6. ff. h. t. libera enim est litigantium potestas qualemcunque eligendi arbitrum, non tantum unum sed etiam plures pari & impari numero, recte tamen facient, si arbitros numero impares eligant, ut major pars minorem ad se traheret, casu quo plures dissentiant *l. 17. §. ult. ff. h. t.* quod magis obtinere videtur, si arbitri inter se in aliis rebus quam de summa dissenserint, nam in casu *l. 27. §. 3. ff. h. t.* unus in quinque cæteris in decem condemnantibus prævaluit, quia majori summæ inest minor ac in obscuris quod minimum est, sequendum. *l. 1. §. 4. de verb. obl. l. 9. ff. de reg. Jur.* Verum libera litigantium potestas non facit legibus præjudicium, quæ nonnullos in totum arcant ab arbitrio, ut mulie-*

6 DISPUTATIO JURIDICA

res, arbitrium enim, uti iudicium, virile munus est; *l. 2. ff. de reg. jur.* tale igitur compromissum nullos parit effectus, ita ut nulla pœnæ exactio aut pacti exceptio contra justos earum contemptores admittatur; *l. ult. C. h. t.* nec non pupillum, furiosum, surdum & mutum ob animi corporisque vitium; *l. 9. §. 1. ff. b. t.* quibus adjungendus est servus jure civili pro nullo habitus, cujus tamen sententia valet, si liber factus ex partium consensu eam dixerit ead. *l. 9. princ.* Nonnulli autem quibusdam tantum in casibus ab arbitrio arcentur, ut iudices ordinarii in causis iis, in quibus iudicis officio fungi debuerant, prohibente lege Julia ead. *l. 9. §. 2.* propter absurditatem futuram, si forte alter litigantium pœna per soluta ex integro causam agens iudicem ordinarium adiret, qui tum in eadem causa ut arbiter & iudex cogeretur dicere sententiam.

CAPUT TERTIUM.

UT autem arbitri recte constituantur necessarium est compromissum, cujus forma consistit in eo, quod partes arbitrum aliquem eligant, & per pactum vel stipulationem invicem promittant pœnam præstandam in casu, quo sententiæ ejus non steterint, vel apud eum electum sui copiam facere neglexerint. *l. 2. C. h. t.* Hæc pœna alteri litigantium arbitri sententiam amplectenti, non fitisco, applicanda *l. 42. ff. b. t.* majoris firmitatis gratia compromisso adjicitur, ut tamen nihil intersit utrum certa an incerta, pœna nummaria an alia res vice pœnæ, ac utrum ab altera partè res ab altera pecunia promissa fuerit. *l. 28. l. 11. §. 2. & 3. ff. b. t.* Verum loco pœnæ accessit olim juramentum *l. 4. & 5. C. h. t.* quod jure novo à Justiniano ob metum perjurii sublatum est. *auth. decernit. C. h. t. Nov. 82. Cap. 11. §. 1.*

Cæterum dies a litigantibus constituitur vel ab arbitro litigantium consensu, intra quem sententia ferenda est, *l. 1. C. h. t.* nisi arbitro juranti sibi de causa nondum liquere spatium ad pronuntiandum concedatur *l. 13. §. 4. ff. b. t.* quod si non adjectus sit dies consentientibus partibus eum arbiter constituit, alioquin omni tempore sententiam ferre cogetur. *l. 14. ff. b. t.* Verum in compromisso desideratur, ut contineat causas, quæ sunt privati arbitrii, non graviores,

viros, quæ majores requirunt iudices, veluti in integrum restitutionem, criminalem, liberalem & status causam, popularem & infamantem actionem *l. ult. C. ubi & apud quem cogn. rest. l. 32. §. 6. & 7. ff. h. r.*

CAPUT QUARTUM.

QUAMVIS arbitrium recipere sit res libera, soluta, & extra jurisdictionis necessitatem posita, ita ut nemo ad id recipiendum compelli possit, attamen æquissimum fore existimans Prætor, quod quis receptum impleat officium, in edicto ait se coacturum eum, qui pecunia compromissa arbitrium recepit *l. 3. §. 1. 2. ff. h. r.* Hoc autem accipidebet de personis, in quas Prætor imperium exercere potest, hinc Magistratus superiore aut pari imperio non coguntur; *l. 3. §. 3. l. 4. ff. h. r.* & de illis casibus, quibus adhuc subsistit compromissum, unde Prætor arbitrum sententiam dicere non compellit compromisso soluto pacto, transactione, interitu rei, iudicio, cessione honorum alterutrius litigantium, & morte, *l. 17. l. 30. 32. §. 3. & 5. ff. h. r.* nisi in compromisso comprehensa sit mentio hæredum utriusque partis; *l. 27. §. 1. l. 49. §. 2. ff. h. r.* nec porro excusationem denegat causa cognita propter contumeliam arbitro a partibus illatam, inimicitias capitales, ætatem & alias causas recensitas in *l. 9. §. 4. 5. l. 10. 11. 15. ff. h. r.* Cumque in plures compromittentium animus sit, ut omnes sententiam dicant, hinc liber cum servo arbiter sumptus non cogitur, nisi compromissum ita sit factum ut alterutrius sententia valeat, *l. 7. §. 1. l. 8. ff. h. r.* & sic etiam uno ex arbitris absente, *l. 18. ff. h. r.* quamvis præsentis suffragio suo absens superare nequeat, potuit tamen causæ æquitatem explanando in suam ducere sententiam. Simpliciter autem sententiam ferre non sufficit, quoniam requiratur ea, quæ controversiis finem imponit, hinc arbiter penam peti vetans officium non implet, de ea enim non erat compromissum, *l. 21. ff. h. r.* sicut nec ille, qui non de omnibus in compromissum deductis controversiis, & de iis, quæ postea supervenerunt sententiam dicit, imposita quidem necessitate, ut omnia in compromisso comprehensa absolvat, *l. 21. ff. h. r.* non autem ei competente facultate excedendi

8 DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS.

cedendi compromissi terminos, & potestatem sibi à partibus datam. *l. 46. 32. §. ult. ff. b. t.* Quemadmodum arbitri sententiam ferre, susceptumque (uti dictum) implere officium coguntur, sic quoque partes litigantes eorum sententi æstare tenentur, sive æqua sive iniqua sit, cum sibi imputare debeant, quod talem elegerint, eique causæ suæ notionem & determinationem commiserint, *l. 27. §. 2. ff. b. t.* nisi manifesta ejus inimicitia vel gratia, aut sordes appareant, atque probetur arbitrum vel advocatum diversæ partis, vel aliquem cui causam suam commiserant pecunia vel ambitione corruptum esse, eo enim in casu actio ex stipulatu datur, si nempe in compromisso mentio de dolo facta fuerit, quæ si omissa sit, actioni aut exceptioni doli ad sententiam evertendam locus erit: *l. 31. 32. §. 14. ff. l. 3. C. b. t.* quod si horum omnium nihil probari queat datur cum effectu actio sive pœna adjecta sive omissa sit, dummodo partes vel sententiæ arbitri recte pronuntiatae subscripserint eam ambabus partibus non displicere, vel omissa subscriptione intra decem dies proximos alterutra pars non miserit attestationem judici vel adversario, per quam manifestum sit definitionem non esse amplectendam, atque ita partes sententiam silentio roboraverint, ex qua homologata nascitur actori actio in factum & reo exceptio, ut stetur definitioni per ordinarium judicem executioni mandandæ: *l. pen. C. b. t.* Verum pœna adjecta ad eam petendam est exceptio pacti, si nudo pacto, vel actio ex stipulatu, si stipulatione compromissum factum sit, alioquin ad id quod interest actio incerti competit, si partes simpliciter sententiæ stare promiserint *l. 2. l. 11. §. 2. l. 27. §. ult. l. 28. ff. b. t.* Denique in compromisso res ita se habet, ut à sententia arbitrorum nostrorum nulli appellatio aut reductio ad arbitrium boni viri concedatur.

C O R O L L A R I A.

1. **C**ausa justa exheredationis in nov. 115. cap. 3. expressa ad similes & graviores extendi possunt.
2. Venditor rem præcisè tradere non tenetur, sed liberatur præstando id quod interest.
3. In verbis tantum conjunctis locum non habet jus accrescendi.